

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister voor Rechtsbescherming
De heer F.M. Weerwind
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

T 070 310 86 66
E info@atr-regeldruk.nl
www.atr-regeldruk.nl

Onze referentie

Uw referentie

Datum 3 november 2023
Betreft Besluit tot wijziging Besluit geslachtsnaamswijziging namen van nazaten van tot slaaf gemaakten en tijdelijke bekostiging

Geachte heer Weerwind,

Op 6 oktober 2023 is aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) ter toetsing voorgelegd het concept-besluit tot wijziging Besluit geslachtsnaamswijziging in verband met namen van nazaten van tot slaaf gemaakten. De reactietermijn voor ATR loopt tot 17 november 2023.

Context en aanleiding

De rol van Nederland bij het slavernijverleden is voor het kabinet recentelijk aanleiding geweest om formeel excuses aan te bieden en daar maatregelen aan te verbinden die gericht zijn op kennis en bewustwording, erkenning en herdenken en de doorwerking en verwerking van het slavernijverleden. Eén van deze maatregelen betreft een wijziging van de regels voor geslachtsnaamswijziging waardoor geslachtsnamen die verband houden met het slavernijverleden kunnen worden gewijzigd. Die naam was geen keuze, maar is de voorouder meestal opgelegd. In veel gevallen heeft die naam te maken met de (voormalige) slavenhouder of de plantage waarop de voorouder werkte.

Inhoud

Deze maatregel is bedoeld voor meerderjarigen (18+) die hun naam willen wijzigen, omdat zij een naam hebben van een voorouder die in het koloniale verleden tot slaaf is gemaakt. Als iemand van deze regeling gebruik wil maken, hoeft men niet te bewijzen dat de naam afkomstig is van een voorouder die in het koloniale verleden tot slaaf is gemaakt. Het is voldoende dat men (schriftelijk) verklaart dat dat zo is. Het kabinet wil met dit voorstel werken aan het maatschappelijk herstel en de aanpak van de gevolgen van het Nederlandse slavernijverleden. In deze gevallen hoeft voor naamswijziging niet te worden betaald. Hoe lang dat zo blijft is nu nog niet zeker. Na uiterlijk drie jaar wordt bekeken of dat zo blijft.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de regeldrukgevolgen aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nut en noodzaak: is er een taak voor de overheid en is regelgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?

3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

De toelichting onderbouwt de noodzaak voor de voorgestelde wijziging van de regels voor geslachtsnaamswijziging. Hierover is in de voorbereiding van zowel de kabinetsreactie als dit besluit gesproken met betrokken organisaties, waarbij door hen de wens is geuit om een laagdrempelige mogelijkheid te bieden voor wijziging van geslachtsnamen die verband houden met het slavernijverleden. Geslachtsnamen kunnen namelijk voor de nazaten een herinnering zijn aan de onrechtvaardige en gewelddadige geschiedenis van slavernij.

De naamswijziging kan kosteloos worden doorgevoerd. Mensen die een naamswijziging willen doorvoeren worden echter met andere kosten geconfronteerd, bijvoorbeeld voor een nieuw paspoort en rijbewijs, maar ook voor het doorvoeren van de naamswijziging op diploma's door DUO en voor het aanvragen van een nieuwe geboorteakte in geval dat men niet in Nederland is geboren. Dit geldt niet alleen voor betrokkenen zelf, maar ook voor eventuele minderjarige kinderen. Ook zal men moeite moeten doen om de nieuwe naam te verwerken in bankrekeningen, verzekeringen, hypotheeken en andere cont(r)acten. Bij de beoordeling van de effectiviteit van het voorstel dienen ook de effecten voor derden inbegrepen te worden.

1.1 Het college adviseert om in de onderbouwing in te gaan op de vraag in hoeverre andere onvermijdelijke kosten als gevolg van de geslachtsnaamswijziging de effectiviteit van de maatregel beïnvloeden.

2. Minder belastende alternatieven

Uit de nota van toelichting blijkt dat men voor een uitvoering heeft gekozen waarbij niet hoeft te worden aangetoond dat de naam afkomstig is van een voorouder die in het koloniale verleden tot slaaf is gemaakt. Evenmin wordt een verklaring vereist van een deskundige met betrekking tot bijvoorbeeld ondervonden psychische hinder.

De keuze voor de nieuwe naam wordt echter wel ingeperkt. Degene die een nieuwe naam wil, wordt enkele opties geboden, waaronder de optie van de naam van een voorouder met een andere geslachtsnaam. Het is aan verzoeker om dan aan te tonen dat het een geslachtsnaam betreft van een (voor)ouder. Het is onduidelijk waarom deze eis gesteld wordt. Het doel is immers om de naamswijziging zonder al te veel verplichtingen te laten verlopen. Bovendien wordt de aanvrager ook niet verplicht om aan te tonen dat de huidige geslachtsnaam een relatie heeft met het slavernijverleden.

2.1 Het college adviseert om de eis te laten vervallen om aan te tonen dat de gekozen naam de naam van een (voor)ouder is.

3. Werkbaarheid

De aanvraag kan plaatsvinden op basis van een standaardformulier. Voor de communicatie over de regeling en voor de inrichting van de praktische toegang tot de regeling zal in overleg worden getreden met vertegenwoordigers vanuit de groep betrokkenen en zal gebruik worden gemaakt van de inzichten in het kader van de doenvermogenstoets. De toelichting bij het voorstel maakt niet duidelijk wat er gebeurt als minderjarige kinderen

van de aanvrager bezwaar maken tegen het feit dat hun geslachtsnaam automatisch ook gewijzigd zal worden. Een andere mogelijke complicatie kan zich voordoen in de situatie van gescheiden ouders, die het niet eens worden over de vraag of de minderjarige kinderen een nieuwe geslachtsnaam moeten krijgen.

Een van de vier opties voor de keuze van een nieuwe geslachtsnaam is om een naam te kiezen, die nog niet in Nederland voorkomt. Het is daarbij de vraag hoe de aanvrager daar achter kan komen. Dit om te vermijden dat de aanvraag om deze reden wordt afgewezen en men een nieuwe aanvraag moet doen.

3.1 Het college adviseert in de toelichting aan te geven of onenigheid over de naam van minderjarige kinderen een complicatie kan opleveren en welke gevolgen dit heeft voor de complexiteit van de uitvoering en de effectiviteit van het voorstel.

3.2 Het college adviseert om aanvragers te faciliteren in geval dat men een naam wil kiezen die nog niet in Nederland voorkomt.

4. Gevolgen regeldruk

De regeldruk van de aanvraagprocedure is niet in beeld gebracht. Dit geldt ook voor de kosten en tijd die gemoeid zijn met het aanpassen van bij toetsvraag 2 genoemde officiële documenten.

4.1 Het college adviseert om de regeldruk alsnog te berekenen conform de rijksbrede methodiek en deze op te nemen in de toelichting bij het voorstel.

Dictum

Gelet op de toetsing is het eindoordeel van ATR bij het voorstel:

Het besluit niet vaststellen, tenzij met de adviespunten rekening is gehouden.

Het college verzoekt u om een aangepaste versie van het voorstel opnieuw aan ATR voor te leggen, opdat het college kan beoordelen of een aanvullende zienswijze opportuun is.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

Secretaris